

SKAITYTOJŲ INTERESAI IR JŲ KITIMO TENDENCIJOS (Pagal VVU Mokslinės bibliotekos bibliografijos skyriaus duomenis)

A. JURČIUKONIENE

Apžvalgoje tyrinėjamos VVU Mokslinės bibliotekos bibliografijos skyriaus skaitytojų interesų kitimo tendencijos paskutiniame dešimtmetyje. Duomenys imami penkmečiais — 1956, 1961, 1966 m. Apžvalgos pagrindą sudaro ne specialūs tyrinėjimai, o skyriuje vesta teminių užklausimų apskaita. Norėdamas geriau pažinti savo skaitytojus ir jų poreikius, sudaryti bazę darbo ir paklausų analizei, skyrius jau eilę metų kaupia kai kuriuos duomenis apie skaitytojus dominančią tematiką ir teminių užklausimų pateikėjus. Iš tokių duomenų yra: užklausojo pavardė, vardas, darbo vieta, mokslinis laipsnis, specialybė, užklausojo tema, užklausojo tikslas ir t. t. Šie duomenys leidžia analizuoti skyriaus atsakytus teminius užklausimus skaitytojų grupių, tematikos, užklausojo tikslo ir kitais požiūriais. Nors apskaita duoda gana daug duomenų, bet, klasifikuojant medžiagą, susidurta su kai kuriais sunkumais. Registracijos lapeliuose ne visur aiškiai formuluota užklausojo tema, studentai neakivaizdininkai dažnai nurodo tik darbo vietą ir neužsimena apie studijas universitete. Pagaliau Mokslinės bibliotekos bibliografijos skyriaus apskaitos sąsiuvinuose suregistruota tik dalis teminių užklausimų (kurie buvo pateikti su registracijos lapeliais), bet jie daugiau ar mažiau atspindi ir bendras interesų kitimo tendencijas.

Per metus bibliografijos skyrių aplanko nuo 6,5 iki 7,5 tūkstančio žmonių, iš kurių apie 50%, pasinaudoję skyriaus tvarkomu informaciniu aparatu, patys susiranda atsakymus į juos dominančius klausimus, kitiems talkininkauja bibliografai, tačiau šios pagalbos laipsnis nevienodas, ir jis nuosekliai mažėja. 1956 m. 40,6% visų suteiktų informacijų sudarė teminiai užklausimai, pateikti su registraciniais lapeliais, 1961 m. jų buvo 20,6%, o 1966 m. tik 14%. Tai rodo, kad skaitytojo bibliografiniai įgūdžiai auga, ir jis pradeda vis labiau įsijungti į bibliografinių paieškų darbą.

Bibliografijos skyriaus lankytojų sudėtis labai įvairi: čia ateina VVU profesoriai-dėstytojai, studentai, administracijos darbuotojai, leidyklų bei redakcijų atstovai, kitų aukštųjų bei vidurinių mokyklų darbuotojai ir studentai, jo paslaugomis naudojasi ir kitų Lietuvos TSR miestų, Tarybų Sąjungos ir užsienio mokslininkai, prisijusdami raštiškus užklausimus. Tačiau pagrindinę lankytojų grupę (apie 63%) sudaro universiteto studentai. Jų interesų kitimo tendencijas ir norėčiau apžvelgti.

Su bibliografų pagalba atsakomų užklausimų skaičius priklauso nuo skyriaus informacinio aparato apimties ir sutvarkymo, jo prieinamumo skaitytojams ir nuo skaitytojų bibliografinio raštingumo. Gerėjant pagalbiniam informaciniam aparatui, jį išdėstant skaitytojui prieinamais būdais ir skaitytojams geriau įsisavinant bibliografinius įgūdžius, užklausimų

skaičius turi tendenciją mažėti, nemažėjant ar net daugėjant bendram lankytojų ir išduodamų rodyklių skaičiui. VVU Mokslinės bibliotekos bibliografijos skyriaus lankytojų skaičius yra sumažėjęs, palyginus su jų skaičiumi iki 1960 m. Tačiau tai nulėmė kiti veiksniai. Iki 1960 m. skyriaus pagalbinio aparato sudėtyje buvo ir bibliotekos sisteminis katalogas, kuris sudarė galimybę teikti skaitytojams gilesnę informaciją; 1960 m. jis buvo perkeltas į katalogų kambarį; nuo to laiko informacijas šio katalogo pagrindu teikdavo ir tebetiekia mokslinio knygų tvarkymo skyriaus darbuotojai, sudarantieji katalogus. 1966 m. iš skyriaus į metodinį kabinetą buvo perkeltos bibliotekininkystės ir bibliografijos teorijos knygos ir bibliotekinė periodika. Studentai, kuriems reikalinga ta literatūra, turėjo kreiptis ten. Taigi, negalima vienu požiūriu vertinti skyriaus lankytojų skaičių iki 1960 m. ir dabar. Ir vis tik lankytojų sumažėjo ne taip jau smarkiai, o išduodamų rodyklių padaugėjo nuo 17 571 bibliotekinio vieneto 1956 m. iki 22 957 bibliotekinių vienetų 1966 m. Tai rodo, kad lankytojai nebelaukia iš bibliografo jau paruoštos informacijos, kaip būdavo anksčiau, bet patys, naudodamiesi bibliografiniais leidiniais, atranda atsakymus į juos dominančius klausimus. Tą patį teiginį, tačiau liečiantį tik universiteto studentus, galima pailustruoti ir kitais pavyzdžiais. Jeigu 1956 m. iš 4849 bibliografijų suteiktų informacijų 1267 buvo teminės informacijos, suteiktos VVU studentams, kas sudarė 26%, tai 1961 m. jos sudarė 13%, o 1966 m.— tik 10% bendro suteiktų informacijų skaičiaus.

Šiuo požiūriu teigiamą įtaką turėjo 1961/1962 m.m. universiteto studentams įvestas bibliografinių-bibliotekinių žinių minimumo kursas, kurio metu studentai susipažįsta su bibliotekos informacinio aparatu, pagrindiniais bendrosios bei visuomeninės-politinės literatūros bibliografijos leidiniais bei naudojimosi jais metodika. Šiuo metu dauguma skaitytojų pasitenkina bibliografine konsultacija ar šaltinių nurodymu.

Didžiosios dalies studentų, besikreipiančių į bibliografijos skyrių, užklausimo tikslas yra mokymo užduočių vykdymas — diplominiai, kursiniai, seminariniai ir kt. darbai. Šių, kaip ir apskritai su bibliografų pagalba teikiamų informacijų nuosekliai mažėja, ypač užklausimų diplominiams darbams. Jeigu 1956 m. VVU studentų diplominiams darbams užregistruota 231 užklausimas (18% visų VVU studentų užklausimų), tai 1961 m. jų sumažėjo iki 90, nepakitus procentiniam santykiui, o 1966 m. užregistruota tik 48 užklausimai, kurie sudarė 14% VVU studentų pateiktų užklausimų. Šiam sumažėjimui čia turi reikšmės ne tik tai, kad studentai susipažino su bibliografijos pagrindais, bet ir tai, kad universitete apskritai žymiai sumažėjo studentų, rašančių diplominius darbus.

Užklausimų kursiniams ir seminariniams darbams mažėja ne taip staigiai, kaip diplominiams darbams. Dėl šios aplinkybės užklausimų kursiniams darbams procentais išreikštas lyginamasis svoris bendrame VVU studentams suteiktų informacijų skaičiuje nuo 62,3% 1956 m. padidėjo iki 70% 1966 m. (Su užklausimais diplominiams ir kursiniams darbams studentai daugiausia kreipiasi nuo spalio iki balandžio mėn.)

Tačiau studentų veikla nesiriboja mokymo procesu ir jo užduotimis. Studentai — aktyvūs studentų mokslinės draugijos nariai, jie ruošia pranešimus mokslinėms konferencijoms, visuomeninių organizacijų renginiams, masinėms kultūrinėms priemonėms, savarankiškai stengiasi užpildyti studijų eigoje padarytas spragas, domisi visuomenės politiniu ir kultūriniu gyvenimu. Šio pobūdžio teminiai užklausimai parodo studentų asmeninių interesų ratą, jų polėkius, tik gaila — tokių darbų palyginti negausu — jie sudaro apie 15% bendro studentų pateiktų užklausimų skaičiaus. Jų tematika neišsiskiria iš bendros užklausimų tematikos krypties, todėl juos atskirai analizuoti nėra prasmės.

Kaip matėme, VVU studentų užklausimai daugiausia susiję su medžiagos rinkimu diplominiams, kursiniams, seminariniams darbams, tad šie darbai ir nulemia jų tematiką. Bibliografijos skyriaus užklausimų tarpe visų pirma atsispindi visuomeninės-politinės disciplinos, kaip TSKP istorija, politinė ekonomija, ateizmas, dialektinis ir istorinis materializmas ir kt., sudarydamos visuomeninių-politinių užklausimų grupę. Šių užklausimų lyginamasis svoris kitų studentų pateikiamų užklausimų tarpe svyruoja. Jeigu 1956 m. jie sudarė 4,7% visų VVU studentų pateiktų užklausimų, 1961 m. jų padidėjo iki 5%, tai 1966 m. jie tesudarė 3%. Nors visuomeninės-politinės disciplinos dėstomos visuose fakultetuose, šios tematikos užklausimų gaunama nedaug. Mat, literatūrą seminarams paprastai nurodo dėstytojai, visuomeninė-politinė literatūra kaupiama visuose fakultetuose, didelės reikšmės turi nuolatinis spaudos sekimas. Viena iš pagrindinių priežasčių yra ta, kad studentas naudojasi pagrindine šios literatūros skautykla — marksizmo-leninismo kabinetu — ir jame sukaupta bibliografinė kartoteka, kuri studentus dažniausiai patenkina. Pagrįstai kyla klausimas, ar verta antrą panašią kartoteką, nors ir platesnę, tvarkyti bibliografijos skyriuje? Skyriaus nuomone, reikėtų tik kabinete esančią kartoteką praplėsti, ir ji pilnutinai patenkintų universiteto poreikius.

Daugiausia užklausimų bibliografijos skyrius gauna literatūros ir literatūros mokslo klausimais. Jie sudaro vidutiniškai 33% visų teminių užklausimų. VVU studentų pateikti literatūriniai užklausimai 1956 m. sudarė 24% visų lankytojų pateiktų teminių užklausimų arba 37% studentų pateiktų teminių užklausimų. Per visą dešimtmetį šios tematikos užklausimų nuolatos daugėjo, ir jie užėmė pirmaujančią vietą kitų mokslo šakų užklausimų tarpe. Šiuo metu jie sudaro 38% bendro užklausimų skaičiaus arba 50% studentų pateiktų teminių užklausimų.

Literatūrinėje tematikoje vyrauja užklausimai apie atskirus rašytojus, rečiau apie vieną ar kitą jų veikalą arba literatūros istorijos bei teorijos klausimais. Patyrinėjus, kurie rašytojai domina studentus, paaiškėjo, kad 1956 m. 35% visų diplominių ir 45% kursinių literatūrinių užklausimų sudarė lietuvių literatūrinė tematika, 1966 m. diplominių darbų tematikoje liko tas pats santykis, kursinių darbų tematikoje jis pasikeitė užsienio rašytojų naudai: 57% visų užregistruotų literatūrinių teminių užklausimų liečia užsienio rašytojus ir jų veikalus.

Tačiau tai nereiškia, kad skaitytojai apskritai mažai domisi lietuvių ar kita tarybine literatūra. Ja domisi ne tik lietuvių ir rusų kalbos bei literatūros specialistai, bet taip pat žurnalistai, bibliotekininkai. Tai žinodamas, skyrius per eilę metų yra sukaukęs apie rašytojus nemažą medžiagą — apie lietuvių rašytojus lietuvių kartotekos literatūros skyriuje, apie rusų rašytojus — personalijų kartotekoje. Bibliografinio minimumo užsiėmimuose studentai susipažįsta su šiomis kartotekomis ir pagrindiniais bibliografiniais leidiniais, iš kurių medžiagą pasirenka patys. Užsienio literatūros studentams paskutiniu metu padidinti kursinių darbų reikalavimai: jie pradžioje turi pateikti vadovui bibliografijos sąrašą kursinio darbo tema, kurį aptaria su vadovu, ir tik tada gali rašyti darbą. Apie užsienio rašytojus, ypač naujuosius, medžiagos yra nedaug, ir jos reikia ieškoti įvairiuose šaltiniuose, taigi, bibliografų vaidmuo, atsakant į šiuos užklausimus, smarkiai padidėjo.

Literatūrinėje tematikoje gana svarią ir be žymesnių poslinkių vietą užima bendrieji literatūros klausimai, literatūros teorijos ir istorijos tematika. Ji pastoviai sudaro apie 25% visų studentų pateiktų literatūrinių užklausimų.

Užklausimams istorijos klausimais skyriuje tenka vidutiniškai 13,8% visų teminių žodinių užklausimų, tačiau nemažą jų dalį pateikia pašali-

niai skaitytojai, profesoriai-dėstytojai ir mažesnę dalį — VVU studentai. Studentų pateikti teminiai užklaūsaimai turi tendenciją mažėti, nors ir nežymiai. 1956 m. jie sudarė 8% bendro skyriaus teminių užklaūsaimų skaičiaus, dabar sumažėjo vienu procentu; tais pat metais jie sudarė 12% studentų pateiktų teminių užklaūsaimų, o dabar sumažėjo dviem procentais.

Užklaūsaimų skaičius bibliotekine-bibliografinė bei spaudos tematika 1966 m. sudaro apie 2% visų užregistruotų užklaūsaimų. (Registracinuose lapeliuose neužregistruotų užklaūsaimų tarpe jis žymiai didesnis.) Tačiau šiuo metu visa bibliotekininkystės ir bibliografijos teorinė ir metodinė literatūra ir atitinkamos tematikos straipsnių kartoteka sukoncentruota metodiniame kabinete, kuris ir teikia informacijas šia tematika.

Labai nežymus teminių užklaūsaimų procentas kalbotyros klausimais. Skyriuje šie užklaūsaimai sudaro vidutiniškai 3,4%, studentų pateiktų užklaūsaimų tarpe šis procentas dar šiek tiek mažesnis.

Literatūros, istorijos, bibliotekininkystės, kalbotyros užklaūsaimai sudaro didžiąją teminių užklaūsaimų dalį (apie 60%), kuriose pateikia daugiausia Istorijos ir filologijos fakulteto studentai. Jų gausumą nulemia tai, kad šio fakulteto mokymo procesas ir kitokio pobūdžio veikla daugiausia grindžiama knyga, jų kursiniai, diplominiai ir kiti darbai yra aprašomojo pobūdžio, be to, fakultetas yra netoli Mokslinės bibliotekos ir pagaliau tame fakultete yra daugiausia studentų.

Svarbią vietą teminių užklaūsaimų tarpe užima užklaūsaimai ekonomikos mokslo klausimais. Jų lyginamasis svoris VVU studentų pateiktų užklaūsaimų tarpe išaugo nuo 26,7% 1956 m. iki 28,3% 1966 m. (bendrame teminių užklaūsaimų skaičiuje — iki 25%). Šis reiškinys atspindi ne tik tai, kad daugėja fakulteto studentų, bet ir tai, kad daugiau dėmesio skiriama šalies ekonomikos vystymui. Dauguma šių užklaūsaimų susiję su TSRS ekonomika ir mažiau — su užsienio šalių ekonomika, ir ši proporcija turi tendenciją dar didėti. Skaitytojų domėjimasis ekonomika ypatingai padidėjo nuo 1961 m., kai TSKP XXII suvažiavimas iškėlė pagrindines gaires materialinei-techninei bazei sukurti. Tai rado atgarsį ir studentų kursiniuose bei diplominiuose darbuose, jų mokslinių straipsnių tematikoje. Pavyzdžiu gali būti tokie užklaūsaimai: „LTSR elektrinių pramonės išvystymo uždaviniai ir dinamika TSKP Naujosios programos šviesoje“, „Socialistinės pramonės techninės bazės išvystymas“ ir kt.

Zodinių užklaūsaimų ekonomikos klausimais tematikoje atsispindėjo ir tie pertvarkymai, kurie yra vykdomi TSRS liaudies ūkio planavime ir organizavime, gamybos valdyme. Galima pateikti kaip pavyzdžius tokius užklaūsaimus: „Įmonių savarankiškumo didinimas“, „TSRS pramonės vystymasis naujomis sąlygomis“, „Darbuotojų materialinio suinteresuotumo didinimo įmonėse rezultatai“ ir t. t. Užklaūsaimuose ekonomikos klausimais atsispindi ir naujojo penkmečio iškelti ekonomikos uždaviniai, pvz., „Lengvosios pramonės perspektyvos 1965—1970 m.“, „Pagrindinės LTSR pramonės specializacijos kryptys naujo penkmečio metais“ ir kt.

Reikėtų pabrėžti, kad studentai ekonomistai žymiai daugiau domisi TSRS MA Fundamentalinės visuomeninių mokslų bibliotekos leidžiamais informaciniais leidiniais ekonomine tematika, ypač leidiniu «Новая советская экономическая литература», kas anksčiau jiems nebuvo būdinga. Šį bruožą reikėtų priskirti bibliografinių-bibliotekinių žinių minimumo kurso įtakai.

Teisėnė tematika skyriuje nėra populiari. Vidutiniškai skyriuje šia tematika suteikiama 2,2% informacijų, VVU studentų pateiktų užklaūsaimų tarpe 1956 m. ji užėmė 3,7%, 1961 — 6%, 1966 — 4%. Užklaūsaimų teisine tematika mažėja, ir čia turi reikšmės tai, kad fakultetas iškeltas

iš centrinių rūmų, kuriuose yra Mokslinė biblioteka, į tolimas nuo bibliotekos patalpas.

Negausi skyrus užklausimų tematika gamtos bei kitų tikslųjų mokslų klausimais — chemijos, fizikos-matematikos ir t. t. Kiek daugiau jų buvo iki 1956 m., kol nebuvo referatyvinių žurnalų, kai visa pagrindinė informacinė literatūra kaupėsi bibliografijos skyriuje. Pradėtas leisti referatyvinius žurnalus nutarta komplektuoti ne bibliografijos skyriuje, bet fakultetuose. Referatyviniai žurnalai šių mokslo sričių specialistams ir studentams yra pagrindinis informacijos šaltinis, ir, turėdami juos vietoje, skaitytojai nejučia didelio reikalo kreiptis į bibliografijos skyrių. Skyriuje irgi susidaro sunkumų, aptarnaujant šių specialybių skaitytojus, — visi bibliografai yra baigę humanitarinius mokslus ir kvalifikuotos informacijos tikslųjų mokslų klausimais suteikti nepajėgia. Dar viena priežastis, pateisinanti mažesni šių mokslo sričių informacijų skaičių, yra ta, kad tikslųjų mokslų fakultetų studentai vietoj aprašomojo pobūdžio kursinių bei seminarinių darbų atlieka laboratorinius darbus. Jiems daugiau už tradicinę bibliografinę informaciją reikalinga dalykinė informacija, kurią turėtų teikti čia pat vietoje bibliografas — šios srities specialistas.

Skyrius tiek pagalbinu aparatu, tiek bibliografų kvalifikacijomis yra pajėgus atsakyti į Gamtos fakulteto profilio užklausimus, tačiau šių užklausimų gausumu pasidžiaugti irgi negali. 1956 m. gamtos ir tikslųjų mokslų klausimais užklausimai sudarė 7,2% užregistruotų užklausimų. Fakultetui pradėjus gauti referatyvinius žurnalus, šis procentas 1961 m. sumažėjo iki 3,2. Skyrius, norėdamas geriau panaudoti sukauptą kartoteką gamtos mokslų klausimais ir padaryti ją prieinamą pačiam fakultetui, 1965 m. Gamtos fakultete įsteigė konsultacinį punktą, kuriame 7 val. (vieną dieną) per savaitę budėjo bibliografas. Tiesa, susidomėjimas gamtos mokslais padidėjo, bet labai nežymiai. Pastebėta, kad Gamtos fakulteto studentus, matyt, daugeliu atvejų patenkina knygos, nes jie labai mažai naudojami straipsniais. Daugiausia paklausų turėtų geografinė tematika, tačiau spaustinių kortelių pagrindu šia tematika vertingos kartotekos sudaryti neįmanoma, o aprašinėti įvairius šaltinius analizinio būdu skyrius neturi galimybės. Šio fakulteto studentai žymiai mažiau domisi biologijos klausimais, o geologija beveik visai paklausos neturi. Atsižvelgiant į tą aplinkybę, kad, bibliografui bendraujant su fakultetu vietoje, užklausimų skaičius nors šiek tiek padidėjo, reikia manyti, fakultetui skirtas specialus bibliografas šį darbą galėtų žymiai išplėsti. Tačiau kol nėra galimybių išskirti fakultetui bibliografo etato, konsultacinis punktas panaikintas.

Nelabai studentai domisi meno, muzikos, teatro klausimais. Visų skaitytojų grupių šio pobūdžio užklausimai užima vidutiniškai 3,5%, o studentų užklausimų tarpe jie užima tik daugiau negu vieną procentą. Jų santykis nepasikeitė, nė įsteigus universitete estetikos katedrą.

Mažiau būdingi universiteto bibliotekai užklausimai technikos, transporto ir žemės ūkio klausimais. Visoje skyrus užklausimų tematikoje jie sudaro 2%, studentų užklausimų tarpe jų lyginamasis svoris dar mažesnis. Iš studentų daugiau jais domisi ekonomistai, studijuojantieji šių sričių ekonomiką.

Apžvelgus visas pagrindines mokslo šakas, iš kurių bibliografijos skyrius gauna užklausimus, būtina pažymėti, kad dalis visų mokslo šakų užklausimų yra kraštotyrinio pobūdžio. Gyviau buvo domimasi Lietuvos ir jos miestų istorija, ekonomika, kultūriniu gyvenimu ypač ryšium su Lietuvos 20-mečio, 25-mečio jubiliejumi ir t. t. Nuolatos gaunama užklausimų apie Vilniaus universitetą, jo istoriją ir dabartinę būklę.

Cia tik dalinai apžvelgta bibliografijos skyriaus užklausimų tematika ir atskleista jos kitimo priežastys, nesigilinant, kaip patenkina skaitytoją bibliografų pagalba, kokių pageidavimų turi patys skaitytojai. Prieš liečiant šiuos klausimus, reikėtų juos giliau patyrinėti, glaudžiau bendradarbiauti su skaitytojais, juos aptarnaujant, ilgiau registruoti pasikalbėjimų išvadas, vesti dienoraštį, rašyti atsiliepimus ar pagaliau žymėti duomenis pastabose užklausimų registracijos sąsiuvinyje. Tačiau iki šiol skyrius panašių duomenų nerinko, tai yra ateities užduotys.

Apibendrinant reikėtų pasakyti, kad bibliografijos skyrius yra pajėgus atsakyti į žymiai daugiau užklausimų iš humanitarinių bei gamtos mokslų srities, negu kad jis gauna šiuo metu.

Trumpai formuluojant pasakytas mintis, galima padaryti šias išvadas:

1. Bibliografijos skyriaus lankytojai sudaro daugiau kaip pusę visų universiteto studentų, bet faktiškai daugiausia skyrių lanko Istorijos ir filologijos, Ekonomikos ir Teisės fakultetų studentai, kurių užklausimų tematika skyriuje vyrauja.

2. Nuolatos keičiantis bibliografinio pagalbinio aparato sudėčiai, sunku nustatyti lankytojų augimo koeficientą, tačiau skaitytojų bibliografinio raštingumo augimą rodo tai, kad mažėja teminių užklausimų ir daugėja bibliografinių konsultacijų bei išduodamų rodyklių.

3. Sudarant sąlygas skaitytojui pačiam pasirinkti reikalingą medžiagą, bibliografijos skyriaus aparatas neturi būti siauresnis už skaitytojų poreikius, turi būti išdėstytas aiškiai ir bent dalinai prieinamas skaitytojui pačiam juo naudotis.

4. Siekiant glaudžiau bendradarbiauti su fakultetais, giliau pažinti mokslo personalo ir studentų reikmes ir sudaryti laiko rezervą fakulteto informaciniam aparatui tvarkyti, kiekvieno fakulteto, ir visų pirma Gamtos, Fizikos, Chemijos, Matematikos ir Mechanikos fakultetų, kurių ryšiai su bibliografijos skyriumi silpnesni, bibliotekai reikėtų išskirti bent po vieną bibliografo — tos mokslo šakos specialisto — etatą.

Vilniaus Valstybinis V. Kapsuko universitetas
Bibliotekininkystės katedra

Įteikta
1967 m. spalio mėn.

ЧИТАТЕЛЬСКИЕ ИНТЕРЕСЫ И ТЕНДЕНЦИИ ИХ ИЗМЕНЕНИЯ

(По данным библиографического отдела Научной библиотеки ВГУ)

А. ЮРЧЮКОНЕНЕ

Резюме

Данный обзор является попыткой проследить тенденции изменения читательских интересов по материалам библиографического отдела ВГУ за последнее десятилетие. Данные берутся по пятилетиям — 1956, 1961 и 1966 г. — на основе учета выдачи тематических справок.

Количество запросов, выполняемых с помощью библиографов, зависит от подсобного аппарата библиографического отдела и его доступности читателю, от библиографической подготовки читателя. В деле повышения библиографической грамотности многое значит преподавание библиографического минимума.

В течение года библиографический отдел посещает от 6,5 до 7,5 тыс. читателей библиотеки, 63% которых составляют студенты университета; о них здесь и идет речь.

Почти половина посетителей библиографического отдела, пользуясь подсобным аппаратом, сами наводят разные справки. Число темати-

ческих справок, выдаваемых посетителям, из года в год уменьшается: многих из них удовлетворяет библиографическая консультация. Однако число выдаваемых указателей увеличивается.

В 1956 г. из 4849 библиографических справок, выданных с помощью библиографов, 1267 были тематическими для студентов ВГУ, что составило в 1956 г.— 26%, в 1961 — 13%, а в 1966 г.— только 10% общего числа справок, выполненных с помощью библиографов.

Большинство студентов обращаются с просьбой указать литературу по темам дипломных, курсовых и др. работ, т. е. для выполнения заданий.

Цель запросов определяет и их тематику. В библиографический отдел студенты обращаются преимущественно по литературным, экономическим, общественно-политическим и др. вопросам. Это главным образом студенты историко-филологического, экономического, юридического факультетов. В отделе мало запросов по точным наукам и медицине, поскольку в отделе нет библиографов-специалистов этих отраслей, а основные библиографические источники — реферативные журналы — комплектуются на факультетах; кроме того, студенты этих факультетов не пишут курсовых, но выполняют лабораторные работы. Они больше нуждаются в научно-технической информации библиографа-специалиста на месте.

Выводы:

1. Число посетителей библиографического отдела составляет больше половины всего числа студентов университета. Библиографический отдел посещают в основном студенты историко-филологического, экономического и юридического факультетов, и их тематика в отделе преобладает.

2. В виду того, что вспомогательный аппарат отдела несколько раз изменялся, трудно определить коэффициент роста посетителей, но об улучшении их библиографической подготовки свидетельствуют уменьшение тематических запросов и увеличение числа выдаваемых библиографических указателей.

3. Стремясь создать читателю условия для самостоятельного выполнения библиографических справок, нужно иметь подсобный аппарат, который не был бы уже интересом читателей, а также расположить его ясным для читателя и хотя бы частично открытым доступом.

4. Для успешной работы со студентами факультетов точных наук на этих факультетах нужны библиографы-специалисты соответствующих отраслей знаний.

I priedas

Bibliografijos skyriaus suteiktų bibliografinių informacijų statistika

Metai	Bibliografijos skyriaus lankytojų skaičius	Suteiktų informacijų skaičius	Išduotų bibliografinių leidinių skaičius	Teminių užklausimų skaičius (su registraciniais lapeliais)		VVU studentų pateiktų užklausimų tikslas		
				Iš viso	Tame skaičiuje VVU studentų	Diplominiams darbams	Kursiniams darbams	Kitiems darbams
1956	7645	4871	17 571	1971	1267	231	790	246
1961	6702	3516	19 410	726	497	90	352	55
1966	6629	3336	22 957	473	335	48	234	53

**Studentų teminių užklausių skaičius pagal fakultetų profilį
(su registr. lapeliais)**

Tematika	Iš viso užregistruota užklausių			Diplominiams darbams			Kursiniams darbams			Kitiems darbams		
	1956	1961	1966	1956	1961	1966	1956	1961	1966	1956	1961	1966
Visuomeninių-politinių disciplinų tematika	62	25	10	12	5	—	27	15	3	23	5	7
Menas	16	9	5	1	—	—	8	6	1	7	3	4
Istorijos ir filologijos tematika ..	709	302	211	160	62	31	393	206	151	156	34	30
Ekonomika	338	113	85	46	19	10	272	85	66	20	9	9
Teisė	48	32	14	7	2	5	36	28	8	5	2	—
Gamtos mokslai ..	94	16	10	7	2	2	53	12	5	34	2	3
	1267	497	335	233	90	48	789	352	234	245	55	53

**Studentų teminiai užklausimai pagal fakultetų profilį
(su registr. lapeliais; procentais tų metų užklausių grupės ribose)**

Tematika	Iš viso užregistruota užklausių			Diplominiams darbams			Kursiniams darbams			Kitiems darbams		
	1956	1961	1966	1956	1961	1966	1956	1961	1966	1956	1961	1966
Visuomeninių-politinių disciplinų tematika	4,7	5	3	4,7	5,5	—	3,3	4	1,3	9	9	13
Menas	1,2	1,8	1,5	0,4	—	—	1	1,7	0,4	3	5,5	7,5
Istorija ir filologija	56	52	60	68	69	64	50	58	64	65	62	56
Ekonomika	26,7	26	28	19,9	21	21	34,5	24	29	8	16	17
Teisė	3	6	4,2	3	2,2	10,4	4	7,9	3,3	2	3,8	
Gamtos mokslai	7,2	3	3	2,8	2,2	4	6,6	3,4	2	13	3,7	5,6

**Studentų teminiai užklausimai pagal fakultetų profilį
(su registr. lapeliais; procentais nuo bendro tais metais pateiktų studentų teminių užklausių skaičiaus)**

	Diplominiams darbams			Kursiniams darbams			Kitiems darbams		
	1956	1961	1966	1956	1961	1966	1956	1961	1966
Visuomeninių-politinių disciplinų tematika ..	1	1		2	3	1	2	1	2
Menas	0,1			0,6	1,2	0,3	0,5	0,6	1
Istorija ir filologija	12,6	12	10	30	40	45	12	7	9
Ekonomika	3,6	4	2,9	21	20	20,5	1,6	2	2,7
Teisė	0,6	0,2	1,4	3	5,9	2,4	0,4	0,2	
Gamtos mokslai	0,4	0,2	0,6	4	2,4	1,5	2,6	0,2	0,9

Studentu teminių užklausimų, užregistruotų registracijos sąsiuvinuose, tematika

		Užklausimai, pateikti su registracijos lapeliais									1966 m. užklausimai, pateikti be registracinių lapelių	% nuo bendro skaičiaus (408)
		Diplom. darbas			Kurs. darbas			Kl. darbas				
		1961	1961	1961	1961	1961	1961	1961	1961	1961		
Marksizmas-leninizmas. TSKP. VLKJS.		10	4		9	7	2	8	3	6	18	4,4
Filosofija. Ateizmas.		1	1		17	8	1	15	2	1	13	3,2
Istorija	Tėvyninė	19	5	2	73	24	3	26	4	5	15	3,6
	Užsieninė	1	1		23	7	1	8	1	3	4	1
Kalbotyra		9	12	3	24	2	2	4	2		14	3,4
LTSR literatūra	Apie atskirus rašytojus	29	7	6	97	24	13	36	9	4	43	10,8
	Apie atskirus veikalus	3	2		11	5	1	4	4	1	4	1
	Bendrieji klausimai	6		1	7	4				1	5	1,2
TSRS literatūra	Apie atskirus rašytojus	24	8	4	44	14	1	18	2	3	2	0,4
	Apie atskirus veikalus	4		2	15	4	2	18			9	2,2
	Bendrieji klausimai	1			1			4	1		3	0,6
Užsienio literatūra	Apie atskirus rašytojus	12	12	7	19	53	90	11	6	9	42	10
	Apie atskirus veikalus	2			5	37	23	3		2		
	Bendrieji klausimai	1	1		3		3	2			15	3,6
Literatūros istorija ir teorija		27	7	1	54	19	5	12	2	2	6	1,4
Menas		1			8	6	1	7	3	4	9	2,2
Spauda, žurnalistika		4	1	2	8		3	4	1		34	8,3
Bibliofekinkystė		8	3	3	8	13	4	1	1	1	58	14,2
Pedagogika		3	3					5			14	3,4
Ekonomika	LTSR	4	1	2	35	12	5	2		1		
	TSRS	4			19	15	15	2	1	1		
	Užsienio	2			57	8	8	7	1	2	48	12,4
	Bendrieji klausimai	45	18	8	160	50	38	7	7	5		
Teisė		7	2	5	35	28	8	5	2		18	4,4
Gamtos mokslai	Biologija. Žemės ūkis.	2		2	3	3	2	3	2	2	11	2,7
	Geografija	3	2		17	7	3	13		1	20	5
	Geologija. Hidrologija				14	2		7			3	0,6
	Chemija. Fizika-matematika	1			18			10				
Medicina					5			3				
		233	90	48	789	352	234	245	55	53	408	100